

۱	علی ای همای رحمت تو چه آیتی خدا را	که به ما سوا کندی همه سایه هما را
۲	دل اگر خدانشناسی همه در رخ علی بین	به علی شاکتم من به خدا قسم، خدا را
۳	برو ای گدای مسکین در خانه علی زن	که نگین پادشاهی دهد از کرم گدا را
۴	به جز از علی که گوید به پسر که قاتل من	چو اسیر توست اکنون به اسیر کن مدارا؟
۵	به جز از علی که آرد پسری ابوالعجایب	که علم کند به عالم شهدای کربلا را
۶	چو به دوست عهد بندد ز میان پاک بازان	چو علی که می تواند که به سر برد وفا را؟
۷	نه خدا توانمش خواند نه بشر توانش گفت	متحیرم چه نامم شه ملک لافتی را؟
۸	چه زخم چو نای هر دم ز نوای شوق او دم	که لسان غیب خوش تر بنوازد این نوا را
۹	«همه شب در این امیدم که نسیم صبحگاهی	به پیام آشنایی بنوازد آشنا را»
۱۰	ز نوای مرغ یا حق بشنو که در دل شب	غم دل به دوست گفتن چه خوش است شهریارا

شعر خوانی بوی گل و ریحان ها

۱	وقتی دل سودایی می رفت به بستان ها	بی خویشتنم کردی بوی گل و ریحان ها
۲	گه نعره زدی بلبل گه جامه دریدی گل	با یاد تو افتادم از یاد برفت آن ها
۳	تا عهد تو در بستم عهد همه بشکستم	بعد از تو روا باشد نقض همه پیمان ها
۴	تا خار غم عشقت آویخته در دامن	کوته نظری باشد رفتن به گلستان ها
۵	گر در طلبت رنجی ما را برسد، شاید	چون عشق حرم باشد سهل ست بیابان ها
۶	گویند مگو سعدی چندین سخن از عشقش	می گویم و بعد از من گویند به دوران ها

شعر خوانی دلیران و مردان ایران زمین

۱	چو هنگامه آزمون تازه شد	دگر باره ایران پر آوازه شد
۲	از این خطه نغز پدرام ام پاک	وزین خاک جان پرور تابناک
۳	از این مرز فرخنده مرد خیز	کنام پلنگان دشمن ستیز
۴	دگر ره چنان شد هنر آشکار	کز آن خیره شد دیده روزگار
۵	دلیران و مردان ایران زمین	هژیران جنگ آور روز کین
۶	خروشان و جوشان به کردار موج	فراز آمدند از کران فوج فوج
۷	به مردی به میان نهادند روی	جهان شد از ایشان پر از گفت و گوی
۸	که اینان ز آب و گل دیگرند	نگهبان دین، حافظ کشورند
۹	بداندیش را آتش خرمن اند	خدنگی گران بر دل دشمن اند
۱۰	ز کس جز خداوند شان بیم نیست	به فرهنگشان حرف تسلیم نیست
۱۱	فلک در شگفتی ز عزم شماست	ملک، آفرین گوی رزم شماست
۱۲	شما را چو باور به یزدان بود	هم او مر شما را نگهبان بود

گونه شناسی	دروس	توضیح
ادبیات تعلیمی	چشمه - آموختن ننگ مار	شاعر یا نویسنده، می خواهد موضوع و مفهومی رفتاری، اخلاقی یا مسئله‌ای اجتماعی و پندآموز را به شیوه‌ی اندرز بازگو کند؛ برای این کار از داستان یا حکایت در قالب شعر و نثر بهره گرفته است؛ به این گونه آثار ادبی، «ادبیات تعلیمی» میگویند. اثر تعلیمی، اثری است که با هدف آموزش و تعلیم، موضوع‌هایی از حکمت، اخلاق، مذهب یا دانشی از معارف بشری را بیان می‌کند. آثار تعلیمی می‌توانند تخیلی – ادبی باشند تا مسئله‌ای را به صورت روایی یا نمایشی با جذابیت بیشتر ارائه دهند. از این گونه آثار ادبی، به ویژه در کتاب‌های درسی و ادبیات کودک و نوجوان بهره می‌گیرند. <u>پسپاری از شاهکارهای ادبی (قابوس‌نامه، کلیله‌ودمنه، گلستان، بوستان، مثنوی معنوی) و ... و برخی آثار طنز جنبه تعلیمی دارند</u>
ادبیات پایداری	پاساری از حقیقت - بیدار طالبان	نویسنده یا شاعر، تفکر آگاهی‌بخش یا انتقادی خویش را درباره‌ی دادگری، عدالت‌خواهی، بیدادگری، ستم‌ستیزی، و حق‌جویی، بازگو می‌کند. به این گونه متن‌ها که در حقیقت، فریاد مظلومیت آزادی خواهان را به گوش می‌رساند را به ایستادگی، مبارزه و سازش‌ناپذیری در برابر ظلم، فرامی‌خواند، «ادبیات پایداری» یا «ادب مقاومت» می‌گویند. ایستادگی در برابر بیدادگری‌های اشخاص و حکومت‌های ظالم در تاریخ همه‌ی ملت‌ها دیده می‌شود؛ هنگامی که یک ملت یا جامعه به مبارزه با عوامل استبداد و استکبار داخلی یا تجاوز بیگانگان بر می‌خیزد، از سروده‌ها یا نوشته‌هایی بهره می‌گیرد که موضوع اصلی آن‌ها، ستایش آزادی و آزادی‌خواهی و دعوت به مبارزه و پایداری در برابر بیدادگران است
ادبیات غنایی	مهر و وفا - جمال و کمال	موضوع این متن‌ها بیان عواطف و احساسات شاعر یا نویسنده درباره دوستی، محبت، عشق، شادی و برخی مفاهیم عمیق عرفانی است. به آثاری [شعر یا نثر] که چنین <u>درون‌مایه‌ای دارند، «ادبیات غنایی»</u> گفته می‌شود. ادبیات غنایی، اشعار و متونی است که احساسات، عواطف شخصی، حالات عاشقانه و امید و آرزو را با زبانی نرم و لطیف بیان می‌کند. در ادبیات فارسی، موضوع‌های غنایی با مفاهیمی همچون: <u>عشق، عرفان، مرثیه، مناجات و گلایه و شکایت، معمولاً در قالب‌های شعری غزل، مثنوی و رباعی و نیز در قالب نثر نوشته می‌شود.</u> ادبیات عرفانی ما که بسیار <u>غنی و گسترده است، در حوزه ادبیات غنایی قرار می‌گیرد.</u>
ادبیات سفر و زندگی	سفر به بصره - کلاس نقاشی	در درس سفر به بصره، ناصر خسرو شاعر قرن پنجم، بخشی از رخدادهای سفر خویش را با ذکر زمان و مکان و شرح جزئیات و توصیف حالات اشخاص، بیان کرده است (سفرنامه). در متن «کلاس نقاشی»، سپهری خاطره‌ای از یک کلاس دوران تحصیل خویش را با توصیف و چاشنی طنز نوشته است (خاطره نگاری). <u>سفرنامه‌ها یا خاطره نگاشت‌ها در حقیقت، بخشی از «زندگی‌نامه» هستند.</u> آثاری که اشخاص با ثبت خاطرات و گزارش احوال خویش یا شرح رخدادهای روزگار و افکار دیگران بر جای می‌گذارند؛ «حسب‌حال» یا «زندگی‌نامه» خوانده می‌شوند؛ مثلاً «پیرمرد چشم ما بود» بیان حسّ و حال عاطفی آل احمد است که با زبانی صمیمانه درباره‌ی نیما نگاشته شده است
ادبیات انقلاب	دولان صف شکن - خاک آزادگان	مقصود از «ادبیات انقلاب اسلامی»، سروده‌ها و نوشته‌هایی هستند که از سال ۱۳۵۷ تاکنون آفریده شده‌اند و درونمایه آن‌ها از فرهنگ اسلامی، قیام امام حسین (ع)، اندیشه‌های امام خمینی (ره) و فضای فرهنگی، معنوی و شورونشاط انقلابی جامعه، تأثیر پذیرفته است. این گونه آثار، تصویری از تحولات فکری - فرهنگی جامعه معاصر را به دست می‌دهند. نمونه‌های شعر و نثری که فضای فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و منش انقلابی جامعه ایران پس از انقلاب اسلامی را وصف می‌کنند.
ادبیات حماسی	رستم و اسفندیوس - سهراب و گودارد	<u>حس و حال، شور و هیجان و روحیه پهلوانی در ما برانگیخته می‌شود و نسبت به میهن و دفاع از آن، وظیفه‌ای آمیخته با غرور ملی و سربلندی احساس می‌کنیم.</u> به این گونه آثار «متون حماسی» می‌گویند. <u>حماسه، به معنای دلآوری و شجاعت است و در اصطلاح ادبی، روایتی داستانی از تاریخ تخیلی یک ملت است که با قهرمانی‌ها، جنگاوری‌ها و رخدادهای خلاف عادت و شگفت (خارق‌العاده) در می‌آمیزد.</u> حماسه مربوط به دورانی کهن است که قبایل و تیره‌های گوناگون متحد شده و اندک اندک تشکیل ملتی داده‌اند؛ به همین سبب، حماسه هر ملتی، بیان‌کننده آرمان‌های آن ملت است و مجاهدات آن ملت را در راه سربلندی و استقلال برای نسل‌های بعدی روایت می‌کند. در حماسه؛ تاریخ و اساطیر، خیال و حقیقت به هم آمیخته می‌شود و شاعر، مورخ ملت به شمار می‌آید. / هر حماسه چند ویژگی دارد: <u>داستانی، قهرمانی، ملی و خرق عادت.</u>
ادبیات داستانی	طوطی و بقال - خسرو	به این گونه آثار که با بهره‌گیری از عنصر روایت، شخصیت، لحن، زمان، مکان و زاویه دید و ... پدید می‌آیند؛ «ادبیات داستانی» گفته می‌شود. <u>ادبیات داستانی، همه آثار روایی را در بر می‌گیرد، یعنی هر اثر روایتی خلاقانه، در قلمرو ادبیات داستانی، جای می‌گیرد.</u> ادبیات داستانی شامل قصه، داستان، داستان کوتاه و رمان است. داستان در حقیقت، ظرفی است که نویسنده به کمک آن، تفکرات، آرزوها و جهت‌گیری‌های فکری خویش و مفاهیم خاص را در آن می‌گنجاند؛ پس با خواندن هر متن داستانی، باید به درون‌مایه و محتوای آن بیندیشیم.
ادبیات جهان	سپیده دم - عظمت نگاه	از طریق مطالعه این فصل، با افکار مشاهیر، اندیشه‌های ملل و آثار برجسته و شخصیت‌های مشهور ادبیات جهان آشنا خواهیم شد

نام اثر	شاعر ، نویسنده و		نام اثر	شاعر ، نویسنده و		نام اثر	شاعر ، نویسنده و	
۱ الهی‌نامه (نظم)	عطار نیشابوری	۱۱	تفسیر سوره یوسف (ع)	احمد بن محمد زید طوسی	۲۱	«دلیران و مردان ایران زمین»	شاعر ، نویسنده و ..... محمود شاهرخی (جذبه)	
۲ درس «چشمه»	نیما یوشیج (علی اسفندیاری)	۱۲	سفرنامه	ناصر خسرو	۲۲	مثنوی معنوی	محمد جلال الدین بلخی (مولوی)	
۳ کلله‌ودمنه (نثر)	ترجمه نصرالله منشی	۱۳	گلستان	سعدی	۲۳	اخلاق محسنی	حسین واعظ کاشفی	
۴ قابوس‌نامه (نثر)	عنصرالمعالی کیکاووس	۱۴	اتاق آبی	سهراب سپهری	۲۴	درس «خسرو»	عبدالحسین وجدانی	
۵ دیوار	جمال میرصادقی	۱۵	ارزبایی شتاب‌زده (درس «پیرمرد چشم ما بود»)	جلال آل احمد	۲۵	جوامع الحکایات و لوامع الروایات	سدیدالدین محمد عوفی	
۶ گوشواره عرش (شعرهای آیینی)	سیدعلی موسوی گرمارودی	۱۶	درس «دریادلان صف شکن»	شهید سید مرتضی آوینی	۲۶	سمفونی پنجم جنوب	نزار قبابی (معاصر)	
۷ سیاست‌نامه	خواجه نظام الملک توسی	۱۷	درس «خاک آزادگان»	سپیده کاشانی (سرور اعظم با کوچی)	۲۷	درس «مزار شاعر»	فرانسوا کوپه	
۸ «بیداد ظالمان»	سیف فرغانی (قرن هفتم)	۱۸	من زنده‌ام	معصومه آباد (با تقریظ رهبر انقلاب)	۲۸	مآنده‌های زمینی و مآنده‌های تازه	آندره ژید	
۹ «همای رحمت»	سید محمدحسین بهجت تبریزی (شهریار)	۱۹	شاهنامه	فردوسی	۲۹	سه پرسش	تولستوی	
۱۰ اسرار التوحید	محمدبن منور	۲۰	امثال و حکم	دهخدا				